

ארבע ברכות של גאולה

רעיון לסעודת משיח –
שביעי ואחרון של פסח, תשע"ט

פתח דבר

המספר ארבע דומיננטי מאוד ב'ליל הסדר': ארבע כוסות, ארבע קושיות, ארבעה בנים. והשורש לכך הוא ביציאת מצרים - 'ארבע לשונות של גאולה'.

גם בסיומו של חג הפסח נוהגים להדגיש את המספר ארבע. ב'סעודת משיח', הנערכת לפי המסורת לקראת צאת החג, תיקנו צדיקים לשתות 'ארבע כוסות', המקבילים אף הם ל'ארבע לשונות של גאולה', כשהפעם ההדגשה היא לא על הגאולה הראשונה – שבה יצאנו ממצרים, אלא על הגאולה העתידה – שבה יגאל העולם כולו, במהרה בימינו.

כשם שב'ליל הסדר' לא שותים את ארבע הכוסות ברציפות, אלא מפסיקים ביניהם כך שכל כוס מוקדשת בעצם לענין אחר (הכוס הראשונה – קידוש, הכוס השניה – סיפור ביציאת מצרים, הכוס השלישית – ברכת המזון והכוס הרביעית – 'הלל'), בדומה לזה גם ב'סעודת משיח' נהוג שלא שותים את כל ארבעת הכוסות (או הכוסיות...) ברצף, אלא מפסיקים ביניהם בדברי תורה, סיפורי צדיקים ושירה שמחה.

כמובן עיקר הדיבורים והשירה הם סביב הנושא ה'בוער' של המשיח והגאולה, וכדי להקל עלינו להתחבר עם הנושא הזה שנראה קצת רחוק ומנותק מחיינו היומיומיים, נתבונן ונראה כיצד הגאולה וייעודי אחרית הימים מחוברים היטב עם הסעודה הממשית שאנו אוכלים ברגע זה ממש –

נתחבר לענין דרך **ארבעת הברכות** הקשורות עם **הסעודה**, ונקדיש כל כוס לעיון בנושא של ברכה אחת מתוך הארבע, כך כל כוס תהיה בוודאי "כוס של ברכה"...

כוס ראשונה: 'בורא פרי הגפן'

נקדיש את הכוס הראשונה לברכה הכי אקטואלית ברגע זה – ברכת "בורא פרי הגפן". ובכן, היין תופס מקום חשוב מאוד ביעודי הגאולה, ולכן גם ב'סעודת משיח' שמים דגש מיוחד דוקא על שתיית יין:

להיים להיים! את הברכה 'בורא פרי הגפן' צריכים כולם לברך, גם מי שנמצא באמצע סעודת לחם – שכן מפני חשיבותו של היין אנו מברכים עליו במיוחד, אפילו באמצע הסעודה (אלא אם כן עשינו 'קידוש' בסמיכות לסעודה, כך שהיין שבסעודה הוא המשך של היין שלפניה שכבר בידכנו עליו)

בברכתו של יעקב אבינו לשבט יהודה, הוא מדבר הרבה בשבחו של היין הגדל בשטח השייך לשבט יהודה (בדרום הארץ), ועד שהוא מתבטא ואומר "חכלילי עינים מיין"¹ – 'חכלילי' פירושו 'אדום', והכוונה היא לומר שהאדמה של יהודה מבורכת ביין רב המביא לעינים אדומות ("שכן דרך שותי יין עיניהם מאדימין" – רש"י שם).

הפירוש הפשוט של המלה 'חכלילי' הוא 'אדום', אולם יש מדרשים המפרשים זאת במשמעות של יופי כללי,

ובתרגום 'יונתן בן עוזיאל' נדרש פסוק זה על עיניו של מלך המשיח – שמוצאו משבט יהודה, השבט המלכותי: "מה יאיין עינוי דמלכא משיחא" (=מה נאות הן עיניו של מלך המשיח!)

[גם על דוד המלך – שמשיח הוא מצאצאיו ומיוחס אליו, משיח בן דוד – נאמר שהוא היה "אדמוני עם יפה עינים"²].

אומר ה'צמח צדק'³, שלפי הפירוש הזה – שהמלים 'חכלילי עינים' מתייחסים למלך המשיח – אפשר לפרש את המלה 'מיין' על אותו יין מיוחד הקשור אליו:

חז"ל אומרים⁴, שהקב"ה עתיד לעשות סעודה גדולה לצדיקים, בה יאכלו מהבשר המיוחד

1. ויחי מט, יב.

2. שמואל-א טז, יב.

3. 'אור התורה' פ' ויחי שעא, ב. שעו, א.

4. פסחים קיט, ב. וראה בהרחבה בספר 'הנה ימים באים' ח"ב ע' 54 ואילך, ושם התבארו בפרוטרוט עניני

של הלוייתן ושור הבר. ובסוף הסעודה, כאשר יבואו לברך את ברכת המזון על כוס יין, הרי שאף אחד מהאבות והצדיקים לא ירצה לברך, עד שלבסוף "אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן: אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'".

מתוך דברי חז"ל אלו עולה, כי בשאר הענינים הנפלאים והנעלים שיהיו בסעודה, כולל אפילו הלוייתן ושור הבר, שטומנים בתוכם סודות עמוקים ודרגות גבוהות ביותר – לא בהם תתבטא היחודיות של מלך המשיח לגבי יתר הצדיקים, שהרי את הלוייתן ושור הבר יאכלו כולם בשווה;

היכן מתמצית מעלתו הבלעדית של דוד מלכא משיחא? דוקא כשיבואו לברך על היין, שאז ימאנו אבות העולם מלברך, ודוקא דוד מלכא משיחא הוא שיימצא מתאים לכך.

לפי זה נמצאנו למדים מדוע מדגישים ב'סעודת משיח' דוקא את שתיית היין [ולא את אכילת הבשר, הדגים ושאר המטעמים] – כי אכן, בכך הוא חידושו והפלאתו המיוחדים של משיח צדקנו; והנקודה בכך היא⁵:

יין רומז לפנימיות התורה, רזי התורה וסודותיה – "יין" בגימטריא "סוד". כשם שהיין אינו דבר גלוי הצומח על העצים כמות שהוא, אלא הוא גנוז ונעלם בתוך מעמקי הענבים, כדי להוציאו משם יש צורך בפעולה מיוחדת – כך לפנימיות התורה מסתתרת בתוך החלק הנגלה של התורה ואינה גלויה מאליה, יש צורך בפעולה מיוחדת כדי להביאה לידי גילוי, הבנה והשגה.

ולכן דוקא היין הוא המבטא את ייחודו של משיח צדקנו, כי אכן, חידושו הגדול של משיח צדקנו הוא בתחום גילוי 'סודות' התורה ו'סודות' הבריאה כולה.

יהי רצון שנזכה במהרה בימינו לשתות מהיין המיוחד שיברך עליו משיח צדקנו – על היין הזה אמרו⁶ שהוא "יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית", כלומר, הוא יופק מתוך ענבים מקוריות שנשתמרו מאז בריאת העולם, וחז"ל הפליגו במעלתו⁷.

הסעודה ורמזיה.

5. בהרחבה על כך – שיחת אחש"פ תשמ"ו.

6. ברכות לד, ב.

7. בגמרא שם נאמר: "כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם הבא 'עין לא ראתה אלקים זולתך'". והגמרא שואלת: מהו הדבר הזה שעליו נאמר כי 'עין לא ראתה' אותו מלבד הקב"ה? – "אמר רבי יהושע בן לוי: זה יין המשומר בענביו לששת ימי בראשית". הווי אומר, מלבד הקב"ה – עין לא יכולה היתה לראות את היין הזה, שעדיין גנוז בתוך "הענבים דימי בראשית, שנבראו יש מאין" (מהרש"א). – ויין זה הוא הסמל של השכר המיוחד של עולם הבא, הנעלה עוד יותר מימות המשיח, שלכן אפילו הנביאים אין בכחם לדבר

כוס שניה: 'המוציא לחם מן הארץ'

ברכת 'בורא פרי הגפן' היא ברכה חשובה, אבל יש ברכה שקודמת לה בסדר הסעודה – ברכת 'המוציא לחם מן הארץ' שאנו מברכים על המצה [יש חילוקי מנהגים בברכת המצה במשך השנה כולה, אולם בחג הפסח מוסכם על הכל שמברכים על המצה 'המוציא לחם' כמו לחם רגיל].

ברכת 'המוציא' היא ברכה יחודית בנוסחה, שכן בעוד בשאר הברכות אנו משתמשים בלשון 'בורא' – 'בורא פרי האדמה', 'בורא פרי העץ', 'בורא פרי הגפן', 'בורא מיני מזונות' – הרי בברכה זו אנו משתמשים בלשון אחרת ואומרים 'המוציא לחם'.

הסיבה לכך היא פשוטה – נוסח הברכה מבוסס על לשון הכתוב בתהלים⁸ (במזמור 'ברכי נפשי'): "מצמיח חציר לבהמה, ועשב לעבודת האדם, להוציא לחם מן הארץ". לכן אנו לא אומרים 'בורא לחם', אלא 'מוציא לחם' – משתדלים להיצמד ללשון התנ"ך.

אך מה פשר הה"א הנוספת? לכאורה, על משקל 'בורא פרי' – היינו צריכים לומר 'מוציא לחם'; למה מוסיפים עוד אות ואומרים 'המוציא'?

שאלה זו מתחדדת לפי כללי דקדוק לשון הקודש:

הנוסח "מוציא לחם" – כמו "בורא פרי" – מכוון אל העבר ואל ההווה. הקב"ה מוציא לחם באופן תמידי, והוא זה שהוציא לנו מן הארץ את הלחם הזה וברא בעבר את הפרי הזה;

אולם כאשר מוסיפים את האות ה', ואומרים "המוציא לחם", זה יכול להתפרש גם בלשון עתיד⁹.

ומשכך יש להבין: אנו הרי מתכוונים לברך על העבר, על כך שהקב"ה כבר הוציא לנו את הלחם שאנו באים לאכול. ואם כן, כאשר בפנינו שתי סגנונות לשון, אחת ברורה וחד

בו.

8. מזמור קד.

9. וכמו בתחילת פרשת וארא (ו, ז): "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" – באותה שעה עדיין סבלו במצרים ולא יצאו משם, והלשון "המוציא אתכם" מתייחסת להוצאה הצפויה בעתיד.

משמעית על העבר ("מוציא"), והשניה פחות בהירה וחדה ("המוציא") – למה נבחר דוקא הנוסח הפחות חד וברור?¹⁰

התשובה הפשוטה על כך היא, שאם היינו משתמשים בנוסח "מוציא לחם" היה חשש לעירבוב אותיות. כי, המלה שלפני כן מסתיימת באות מ"ם – "אלקינו מלך העולם", ואם המלה שלאחר מכן תתחיל גם כן באות מ"ם, "מוציא" – הרי עלולה להיבלע אות מ"ם אחת. כלומר: תישמע רק אות מ' אחת – במקום שנים, "שאם לא יתנו ריווח ביניהם – תבלע אחת מהן"¹¹. האות ה' הנוספת באה לחצוץ בין שני המ"מין.

אולם בסוד הענין קיים עומק נוסף, שיוסבר לפי שאלה פשוטה בנוסח הברכה:

לכאורה, צריכים היינו לומר (לא "המוציא לחם מן הארץ", אלא) "המוציא דגן מן הארץ" – כי הלחם בצורתו השלימה אינו יוצא ישירות מן הארץ; הארץ מוציאה דגנים, ורק לאחר תהליך עיבוד ממושך הם הופכים להיות "לחם" של ממש!

מסבירים המפרשים¹², שנוסח הברכה תוקן כך כדי לרמוז ללחם העתידי:

העובדה שכיום האדמה מצמיחה דגנים בלתי מעובדים, היא תוצאה של קללת החטא – חטא עץ הדעת, שבעקבותיו נגזר על האדם "בזיעת אפיך תאכל לחם"¹³. תצטרך לעבוד קשה כדי להכין את הלחם, כי האדמה תצמיח לך רק את חומרי הגלם ואילו את תהליך העיבוד תצטרך לעשות בעצמך;

אולם לעתיד לבוא שהאדמה עתידה להצמיח "גלוסקאות"¹⁴ – כלומר, לחמים מוכנים. וזה הרמז במלים "המוציא לחם מן הארץ" – ברכה לקב"ה על הלחם שהוא עתיד להוציא היישר מן הארץ. או אז יהיה הלחם באמת 'תוצרת הארץ'... (ולא 'תוצרת המאפייה').

ולכן בחרו בנוסח "המוציא" שיכול להתפרש הן על העבר והן על העתיד – כי הוצאה זו צפויה להיות בעתיד, והיא היתה גם בעבר, אצל אדם הראשון לפני שחטא¹⁵.

10. ובלשון שולחן ערוך אדמו"ר הזקן (אורח חיים, סימן קסז סעיף ה): "היה ראוי יותר לומר מוציא לחם שהוא לשון מבורר על העבר!"

11. לשון אדמו"ר הזקן שם.

12. 'עטרת זקנים' – על השולחן ערוך – סימן קסז ס"ד. של"ה הקדוש פרשת ויצא.

13. בראשית ג, יט.

14. שבת ל, ב.

15. לשון השל"ה שם: "הלחם ולבוש, היה לאדם קודם שחטא מן המוכן, והארץ היתה מוציאה כמו שיהיה לעתיד – רק מפני חטאו נענש 'בזיעת אפיך תאכל לחם'". וראה גם 'שער האמונה' – לאדמו"ר האמצעי – פרק

רעיון זה מתחבר ונרמז בלשון התורה בספר בראשית, בדבריו של יעקב אבינו כשהוא יוצא מבית אביו והולך לבית לבן. יעקב מתפלל שם להצלחתו בדרכו, ואומר בתוך הדברים "אם יהיה אלקים עמדי, ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש"¹⁶.

אנו יודעים כי התורה מדייקת בכל מלה – ובכן, מה פשר ההדגשה על "לאכול" ו"ללבוש"? הרי ברור מאליו שהלחם יהיה לאכילה והבגד יהיה ללבישה – ולמה לא נאמר בקיצור: "ונתן לי לחם ובגד"¹⁷?

מסביר על כך בספר 'שני לוחות הברית':

"דע שיש בכאן רמזים גדולים על לעתיד .. לעתיד יהיה הכל מהמוכן, כמו שאמרו רז"ל: 'עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת'. נמצא, לא יהיו שום מלאכות בבגד להביאו לכלל לבוש, כי תיכף יהיה מוכן ללבוש; וכן הלחם לא יהיה צריך לכמה יגיעות וטירחות להביאו למאכל, רק תיכף יהיה לו לאכול. זהו סוד 'לחם לאכול ובגד ללבוש'".

זה איפוא מה שביקש יעקב: לא סתם "לחם" ו"בגד", אלא "לחם לאכול" – שיצמח מוכן לאכילה מיידית, ו"בגד ללבוש" – בגד שיצמח מוכן ללבישה מיידית.

[ומידי דברנו בענין 'לחם מן הארץ', נזכיר בקיצור כי אחד מגדולי המקובלים – הרמ"ע מפאנו – מתאר את 'סעודת הלוי' שתהיה לעתיד לבוא¹⁸, והוא מחדש כי הלחם שיוגש שם לא יהיה 'לחם מן הארץ', אלא לחם שירד מן השמים. לדבריו, אז תתגלה 'צנצנת המן' שנשמרה מאותו לחם מיוחד שירד לאבותינו במדבר¹⁹, ועליו יברכו "המוציא לחם מן השמים"!

להיים להיים!

כוס שניה! 'נשתה
יין כמו מים –
ואתה תשמע מן
השמים'...

לה.

16. ויצא כח, כ.

17. ואכן, בפרשת עקב (י, יח) באמת נאמר "ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה" – מבלי לציין את מטרת הלחם והשמלה, המובנים מעצמם.

18. בספרו 'מאמר שבתות ה' חלק שני.

19. ראה בשלח טז, לג-לד.

כוס שלישית: 'על נטילת ידיים'

ועוד לפני ברכת 'המוציא' – שעתה נחשפנו לסוד הגנוז בנוסחתה – נטלנו ידיים כדין ובירכנו 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים'.

מה באמת פשר המצוה ליטול את הידים לפני אכילת לחם? ולמעשה, המצוה היא לא רק ליטול ידיים לפני לחם, אלא גם לפני שאוכלים כל דבר שטבול במשקה (במים, ביין, או בחלב, שמן זית ועוד. מיצים טבעיים של שאר הפירות אינם בכלל זה) – ולכן ב'ליל הסדר' אנו נוטלים את הידיים לפני אכילת ה'כרפס' שאותו מטבלים במים.

לאמיתו של דבר, קיימים חילוקי דיעות בענין זה, ולכן גם מי שמקפיד ליטול ידיים לפני אכילת 'דבר שטיבולו במשקה' – אינו מברך על כך, כי לא בטוח שאכן קיימת חובה גמורה על כך כיום. ובכל מקרה, הרעיון "בגדול" הוא שאנו נוטלים ידיים כהכנה לגאולה:

בימים עברו, בזמן עמידת בית המקדש, הקפידו על דיני הטהרה, שהם רבים ומורכבים. בעיקר מי שהיה צריך להקפיד על הטהרה אלו הכהנים, שחלק מתפקידם היה לאכול 'תרומה' (מצוה להפריש מכל יבול הגודל בארץ ישראל חלק מסויים, הנחשב מקודש וניתן לכהנים הנדרשים לאוכלו בקדושה ובטהרה).

אחת התקנות שנקבעו בענין התרומה הוא, שכל ידיים 'סתמיות' נחשבות כטמאות לענין התרומה, וכאשר ידיים אלו נוגעות בתרומה הן גורמות לה להיחשב כ'טמאה' – שאינה ראויה עוד לאכילה (אסור לאכול תרומה כשהיא 'טמאה').

זו איפוא פשר המצוה – שלמעשה אינה כתובה בתורה, אלא היא תקנה מאוחרת של חכמים²⁰ – ליטול ידיים לפני האוכל, כדי להתרגל לכך שלא לגעת ב'תרומה' בידיים טמאות²¹.

20. והלשון 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו' – הוא משום שהקב"ה צוה אותנו לשמוע לחכמים (ולכן מברכים כך בעוד מצוות שתיקנו חכמים, הבולטים שבהם מצוות חנוכה ופורים).

21. לכאורה, סיבה זו מחייבת ליטול ידיים לפני אכילת כל דבר, ולא רק לפני אכילת לחם. הרעיון המרכזי הוא, שחכמים תיקנו דוקא באכילה קבועה ורגילה של 'ארוחה' מסודרת. [והסיבה לכך שנוטלים לפני 'דבר שטיבולו במשקה', היא מפני שבדבר רטוב נדרשת יותר זהירות מפני הטמאה]. ויש בכך הרבה פרטים שדורשים שיעור מיוחד.

וכך מנסח את הענין אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו²²:

"תיקנו אף באכילת חולין, משום סרך תרומה – שירגילו ליטול ידיהם בכל אכילה, ולא ישכחו ליטול לתרומה. ולא רצו לחלק בין כהנים לישראלים שאין אוכלים תרומה" (ולכן הוטלה החובה על כולם, בלי הבדל).

אלא שסיבה זו לכאורה לא אקטואלית כיום, שהרי בימינו כמעט בלתי אפשרי לשמור על טהרה (הסיבה המרכזית לכך היא שכל מי שהיה במגע או היה באוהל אחד עם מת נעשה טמא ואף מטמא אחרים, וכדי להיטהר מכך יש צורך במים מיוחדים שאינם מצויים כעת בידינו) – ולכן בכל מקרה אין מצב שבו הכהנים כיום אוכלים 'תרומה';

על כך ממשיך אדמו"ר הזקן: "וגם עכשיו, שאין הכהנים אוכלין תרומה מפני הטומאה – לא בטלה תקנה זו, כדי שיהיו רגילים בני ישראל, כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, לאכול בטהרה".

לסיכום, הפעולה ה'פשוטה' של נטילת ידיים מטרתה היא להכין ולהרגיל אותנו לגאולה הקרובה, כאשר יחזרו לשמור על כללי הטהרה והכהנים יחזרו לאכול 'תרומה' כדת וכדין וכן להקריב קרבנות בבית המקדש וכו' וכו'.

[ובהקשר זה של הכהנים נוסיף דבר מעניין:

הכהנים בבית המקדש מתחלקים ל"משמרות", שכל "משמרת" אחראית על שבוע/ יום מסויים בעבודת בית המקדש. כל הכהנים השייכים ל"משמרת" הנוכחית אסורים לשתות יין במשך כל זמן ה"משמרת", כי אסור להיכנס לבית המקדש שתויי יין.

הרמב"ם אומר²³, שבימינו – כאשר הכהנים אינם יודעים לאיזה "משמרת" הם שייכים – היה אמור עקרונית לחול איסור כולל על כל הכהנים לשתות יין! כי כל רגע יכול להיבנות בית המקדש ואולי הכהן 'שלנו' צריך לעבוד בדיוק היום! אולם למעשה קבעו חכמים שמותר לכהנים לשתות יין, שכן יקח זמן מה עד שישבצו כל כהן ב"משמרת" שלו, כך שהשפעת היין תפוג והכהן יוכל לשרת בבית המקדש.

אז בינתיים, גם הכהנים הנמצאים אצנו כאן יכולים לשתות יין לכבוד 'סעודת משיח' – לחיים ולברכה! כוס שלישיית...

22. אורח חיים, סימן קנח סעיף א.

23. הל' ביאת המקדש פ"א ה"ז. וראה השגת הראב"ד שם.

כוס רביעית: בונה ברחמי ירושלים אמן'

הכוס הרביעית מבשרת לנו את העובדה שאנו מתקרבים לסיום ה'סעודה', ועכשיו מתבקש לדבר על הברכה האחרונה – ברכת המזון.

את הקשר של ברכת המזון למשיח ולגאולה אין צורך להסביר. הרי בברכת המזון יש ברכה שלימה (הברכה השלישית), שכל כולה בקשה ותפלה לבוא הגאולה, בנין ירושלים ובית המקדש, וחזרת מלכות בית דוד.

בקשר לברכה זו קיים סיפור קדום, שיש ממנו משמעות מעשית:

מנהג עתיק שכאשר באים לברך ברכת המזון מסירים את הסכין מהשולחן, או לפחות מכסים אותו. בקהילות רבות נוהגים שבשבת וחג משאירים את הסכין גלוי, אולם ביום חול מקפידים להסירו או לכסותו, כאמור.

מנהג זה מובא ב'בית יוסף'²⁴, והוא מצטט כמה סיבות שניתנו למנהג זה. אחת מהן מנוסחת בלשון זו:

"פעם אחת היה אחד מברך ברכת המזון, וכשהגיע לברכת 'בונה ירושלים' ונזכר חורבן הבית – לקח הסכין ותקעו בבטנו, ועל כן נהגו לסלקו בשעת ברכה".

כלומר: כשנזכר אותו יהודי (לפני מאות שנים) בכך שבית המקדש חרב, הוא לא יכול היה לשלוט בעצמו ועשה מעשה אשר לא ייעשה. עד כדי כך היה גדול אצלו הצער על החורבן!

[ה'בית יוסף' מסיים ואומר, שלפי הסיבה הזאת הרי גם בשבת וחג היו צריכים לסלק את הסכין, והעובדה שנוהגים להשאיר את הסכין על השולחן בשבת וחג מתאימה יותר לסיבות אחרות שניתנו למנהג. ויש שהסבירו שבשבת וחג יש יותר הדגשה על השמחה והתקוה לבנין הבית בקרוב, ולכן לא חוששים לצער גדול כמו בימי החול שבהן אירע המעשה הנזכר].

24. אורח חיים סימן קפ.

ובענין זה של צפיה אמיתית לגאולה קיים 'ווארט' מעניין על נוסח ברכה זו:

הברכה פותחת בבקשה לבנין ירושלים – "רחם ה' אלקינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו"; מסיימת בבקשה זו – "ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו"; אך באמצע באות בקשות שנראות כענין אחר לגמרי – "רענו זוננו פרנסנו וכו!"!

מה קורה פה? אם ענינה של הברכה הוא בקשה לבנין ירושלים ובית המקדש, כיצד נכנסו באמצע הענין בקשות על הפרנסה האישית ועל כך שלא יהיה לנו 'מינוס' בבנק? אמר על כך צדיק אחד:

כשאנו באים ומתחילים לבקש על ביאת המשיח ועל בית המקדש, יתכן שבתוך תוכנו אנו מרגישים שהבקשה היא לא אמיתית – זה לא נאמר מכל הלב, כי מה שמעיק עלינו ותופס את תשומת לבנו הם בעיות מסוג אחר...

ולכן אנו פונים ומבקשים מהקב"ה: "רענו, זוננו, פרנסנו והרויחנו והרוח לנו מכל צרותינו" – וכשלא נהיה מוטרדים מהצרות ה'קטנות', נוכל לפנות את לבנו ומחשבתנו לבקש באמת את הבקשה האמיתית והרצינית: "ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו"!

ואכן, נבקש מהקב"ה בשעה גדולה זו שתהיה לנו הצלחה בכל הענינים ה'קטנים' הנדרשים לנו, ובעיקר שנזכה כבר לגאולה האמיתית והשלימה, ומסתבר מאוד²⁵ שאז באמת נצטרך לשנות את נוסח הברכה הזאת, ובמקום בקשה ותפלה על בנין בית המקדש וחזרת מלכות בית דוד – היא תיהפך לברכה של תודה לקב"ה על כך שהכל כבר הסתדר...

25. ברכה זו נתקנה על ידי דוד המלך ושלמה בנו, ובימיהם לא היה צורך בבקשה על חזרת מלכות בית דוד וכו'. ואכן, הם תיקנו את הברכה בנוסח שונה, וכמו שכתב הרשב"א (ברכות מת, ב): "איך אנו אומרים באותו מטבע שתיקנו דוד ושלמה, שאנו מבקשים להחזיר המלכות ולבנות הבית – והם היו מבקשין להעמיד המלכות ולהעמיד הבית ולהמשיך שלוות הארץ". ומסתבר איפוא שגם בימות המשיח יחזרו לומר את הברכה בנוסח אחר.

לעילוי נשמת
מרת רבקה עלקא
בת הרה"צ ר' יששכר דוב הי"ד
בן - שחר
נלב"ע ביום ועש"ק, א' אדר - שני תשע"ט
ת.ג.צ.ב.ה

להערות ותגובות, וכן לקבלת הגליונות 'עומק הפשט' (עיונים ברש"י) ו'בדרך הרמז'
נא לפנות למנחם מ' רייצס, משעול הארבל 17 קרית גת
או לכתובת הדוא"ל rizz@neto.bezeqint.net